

کامناسکیوس
و ملکه آنزازه -
حدود ۸۲ ق م (راست)
سلطان غوریان، ابوالفتح
محمود، ۶۰۲ هجری قمری
(وسط) و سکه طلای بهرام،
پادشاه ساسانی

نگاهی اجمالی به کامل‌ترین مجموعه تخصصی سکه‌های ایران تاریخ به روایت سکه

خود اختصاص داده است.

موزه سکه بانک سپه در سال ۱۳۴۲ هجری شمسی به منظور مشارکت بانک سپه در حفظ میراث فرهنگی کشور و همچنین ایجاد محلی برای معرفی و شناساندن قدمت اولین بانک ایرانی توسط تمیسار آق اولی مدیرعامل وقت بانک سپه و زیر نظر کارشناسان زبده سکه تاسیس و مجموعه آثار آن گردآوری شد.

این موزه در قلب فرهنگی شهر تهران در میدان دمشق و در همسایگی موزه‌های بزرگ ایران باستان، موزه ملی ملک، موزه ارتباطات و موزه عبرت واقع شده است و به دلیل کثرت مراکز فرهنگی موجود در میدان دمشق و قدمت ساختمان‌ها و بناهای تاریخی آن نظیر سردر باغ ملی، این مجموعه را قلب فرهنگی پایتخت می‌نامند.

در موزه سکه بانک سپه که چیدمان آن براساس روال تاریخی است تاریخ اقتصاد ایران از پیدایش نخستین سکه‌ها تا سکه‌های معاصر پیش روی بازدیدکننده است، اولین سکه‌های ضرب شده در دنیای کهن مربوط به حدود ۲۷۰۰ سال پیش (سکه‌های اژین و لیدی) در نمونه‌های مختلف جزو اشیاء ویرین نخست این موزه هستند و در ادامه، مسکوکات پادشاهان مختلف هر دوره تاریخی به ترتیب قرارگیری آنها بر مسند حکومت و از همه مهم‌تر مسکوکات حکومت‌های محلی و زیر مجموعه‌های دوره‌های اصلی تاریخ ایران نظیر ساتراپ‌های مختلف هخامنشی وجود دارند.

یکی از بارزترین ویژگی‌های مسکوکات مجموعه بانک سپه وجود سکه‌های نادر از حکومت‌های محلی ایران است، در تاریخ ایران کم‌تر به حکومت‌های محلی پرداخته شده زیرا این حکومت‌ها در مدت زمانی کوتاه یا در منطقه‌ای با وسعت کم و تحت لوای حکومت قدرتمند مرکزی نظیر حکومت‌های هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان حکومت می‌کردند از نمونه‌های سکه‌های حکومت‌های محلی در موزه سکه بانک سپه می‌توان مسکوکات دوره‌های الیمائیان، خرسن‌ها، کوشانیان و از حکومت‌های محلی بعد از اسلام بنی‌دلف، علویان، آل جستان، بوندیان، سالاریان و ... را نام برد. علاوه بر مسکوکات ایرانی در این موزه، سکه‌های خارجی تاریخی و معاصر از کشورهای آلمان، هلند، انگلیس، مصر، تونس و

سلطین افغانستان و سرسکه‌هایی که برای ضرب سکه در دوره صفوی و قاجار به کار رفته است و مدال‌ها و سکه‌های مختلف یادبود، فرمان‌های حکومتی دوره صفوی و اشیاء اهدایی بازدیدکنندگان و علاقمندان نیز قرار دارد. این گنجینه در میدان امام خمینی، پشت ساختمان ادارات مرکزی بانک سپه واقع شده است.

برپایه کاوش‌های باستان‌شناسی در ایران، نخستین نشانه‌های روابط بازرگانی و مبادلات اقتصادی به وسیله دادوستد دست ساخته‌ها و داشته‌های اقوام کهن و مبادله آنها با یکدیگر صورت می‌گرفته است و این شکل از مبادلات سرآغاز معاملات پایاپای در نخستین جوامع بشری (حدود ۹۰۰۰ سال پیش) رایج بوده است، با کشف و اختراع فلز دگرگونی‌هایی در پیوندهای بازرگانی به وجود آمد برای مثال در هزاره سوم پیش از میلاد مردمان تپه حصار دامغان با وارد کردن شمش‌های فلزی از دو مرکز صدور فلز مهم آن دوره (اریسمان در نطنز و نخلک در نایین) پیکره‌ها و زیورات گوناگون تولید کرده و فرآورده‌های خود را به دورترین نقاط صادر می‌کردند.

دوران فلز که مبدأ مهمی در سیر تکامل بشری است در مورد معاملات و رفاه اجتماعی و کسب و تجارت نقش مهمی داشته و از فلزات مختلف مانند مس، برنز و نقره و طلا اشیائی با اشکال مختلف شمش، حلقه، میله و قطعات چهارگوش و یا مدور به صورت تیر، کارد و دیگ تهیه شد و وسیله معاوضه در معاملات قرار گرفت، در کاوش‌های پاکستان میله‌های مسی متعلق به ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد کشف شده و آنها را می‌توان قدیمی‌ترین وسیله مبادله تا قبل از اختراع سکه خواند، چون معامله و داد و ستد با این شیوه بسیار مشکل بود لذا دولت‌ها برای سهولت در کارهای معاملاتی و اعتباری خود علاماتی در روی شمش‌ها یا حلقه‌ها که وزن ثابت و معینی داشت تفر می‌کردند که در حقیقت این علامت‌گذاری اولین قدم برای ایجاد سکه به شمار می‌آید.

به نظر می‌رسد نخستین سکه‌ها در منطقه اژین ولیدی ضرب شده باشد. اگر بخواهیم تعریف مختصری از سکه ارائه دهیم سکه عبارت است از: «قطعه فلزی به وزن معین که روی آن علامت دولت یا حکومتی که عیار و وزن آن را تضمین کرده وجود دارد».

در طول تاریخ حکومت‌های مختلف به فراخور وضع اقتصادی و اوضاع اجتماعی دوران خود اقدام به ضرب سکه نمودند. به نظر محققان، سکه کتابی دو صفحه‌ای است که با بررسی آن، ارتقاء یا انحطاط ملت‌ها و کشورها از لحاظ سیر تمدن و هنر و شناسایی موقعیت اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، مذهبی، نظامی و اوضاع اقتصادی آنها بررسی و

روشن می‌شود. در هر دوره تاریخی نقش‌هایی که مربوط به باورها، اعتقادات و مذهب خاص آن دوره بوده به همراه تصاویر و القاب پادشاهان اکثراً بر روی سکه‌ها ضرب می‌شدند. در بسیاری از موزه‌های ایران سکه به عنوان قسمتی از مجموعه آثار موزه‌ای وجود دارد ولی تعداد موزه‌های تخصصی با موضوع سکه از تعداد انگشتان دست نیز تجاوز نمی‌کند. موزه سکه بانک سپه از لحاظ تکمیل بودن مجموعه مسکوکات و ارائه سکه‌های نادر رتبه نخست را به

